

СЕКЦІЯ 22

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ВІЙСЬКОВИМ ФАХІВЦЯМ

Керівники секції: майор Г.О. Турська;
Н.Б. Арсен'єва
Секретар секції: І.М. Ребрій

ЛІНГВІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХОДІВ МІЖНАРОДНОГО ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПОВІТРЯНИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Г.А. Турська

Командування Повітряних Сил Збройних Сил України

Мовна підготовка займає чільне місце в системі підготовки Повітряних Сил Збройних Сил України. У липні минулого року відбулося спільне українсько-американсько-польське навчання "Безпечне небо-2011" в якому брали участь офіцери перекладачі з метою лінгвістичного забезпечення взаємосумісності підрозділів країн для виконання завдань навчання. За результатами зазначеного заходу поставлену мету було досягнуто, визначені завдання виконано. Серед проблемних питань слід зазначити, що недостатня мовна підготовка офіцерів та відсутність досвіду практичної взаємодії з військовослужбовцями інших країн під час виконання професійних обов'язків, обумовило використання перекладачів для забезпечення взаємосумісності підрозділів під час виконання завдань навчання. Це певним чином затримувало процес спілкування. Тому на етапі планування та підготовки міжнародних навчань було б доцільним проходження офіцерами постійно діючих курсів іноземних мов, де кожен міг би опанувати іноземну мову з урахуванням професійної діяльності. Наявність великої кількості професійних термінів за різними напрямками діяльності, які майже неможливо охопити при підготовці військового перекладача, робить мовну підготовку лише основою для оволодіння професійними знаннями, необхідними для лінгвістичної взаємосумісності. У сучасних операціях багатонаціональних сил використання перекладачів не повинно ставати основною складовою забезпечення спілкування та взаємодії підрозділів різних країн. Виходячи з цього, метою навчання на постійно діючих курсах іноземних мов є опанування англійської мови на рівні СМР 2 ("функціональний") з подальшим самостійним поглибленням знань та відпрацюванням офіцерами термінології за фахом.

ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ

Н.Б. Арсен'єва¹; Ю.Б. Бандура²

¹*Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба;*

²*ННЦ іноземних мов Національного університету оборони України*

Найпродуктивнішим засобом розвитку інноваційного мислення викладачів кафедр іноземних мов ВВНЗ України виявилось навчання на курсі ICELТ. У 2001 році Кембріджський синдикат розпочав пілотний проект нової кваліфікації викладачів англійської мови міжнародного рівня ICELТ (сертифікат з методики викладання англійської мови, що отримується практикуючими викладачами з високим рівнем воло-

діння мовою). За цей час ICELT завоював репутацію успішного та якісного диплому та був визнаний кращою професійною кваліфікацією в області викладання англійської мови і став спільним проектом Міністерства Оборони та Британської Ради. На протязі навчального року слухачі курсу ICELT навчаються 150 годин під керівництвом тьюторів, проводять до 300 годин вивчаючи літературу, виконують вісім письмових завдань, дають чотири відкритих заняття у присутності тьютора, відвідують та дають оцінку восьми занять своїх колег. Тим самим вони підвищують професійний рівень володіння мовою, вчаться пристосовувати нові навчальні ресурси для реальних умов, вчаться слідувати за процесом навчання та оцінювати прогрес тих, хто навчається, надаючи максимум автономії курсантам під час занять. Продуктом інноваційної діяльності викладачів кафедр іноземних мов ВВНЗ України під впливом курсу ICELT є участь у розробці та імплементації нової для військових вузів України комунікативної професійно орієнтованої концепції навчання англійської мови.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Т.О. Брик, к.пед.н.; О.С. Петренко

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Створення у ВВНЗ мультимедійних аудиторій і оснащення їх інтерактивними дошками дозволило використовувати принципово нові програми, такі як CLARITY TENSE BUSTER за сприянням British Council. Ця багаторівнева програма для вивчення англійської мови може використовуватися у форматі для інтерактивних дошок, завдяки якій можливо удосконалення викладання та скорочення підготовки до заняття. У кожному уроці новий граматичний матеріал пояснюється й ілюструється в текстах і аудіозапису відповідно до вимог Ради Європи. У той же час програма успішно стимулює учнів самостійно виробляти й формувати граматичні правила. Новий формат даного програмного продукту дозволяє викладачеві англійської мови мати у своєму розпорядженні всі необхідні ресурси (аудіо, відео, навчальними й наочними матеріалами) та робить використання всіх матеріалів більш швидким і простим. Система інтерактивних вправ дозволяє курсантам і викладачеві ефективно працювати й перевіряти виконані завдання в режимі роботи дошки, а також редагувати, доповнювати й комбінувати представлені матеріали з іншими ресурсами викладача, і надає можливість багатозалежного використання запропонованого матеріалу для різних груп курсантів, студентів в аудиторній і позааудиторній роботі.

ФОРМИРОВАНИЕ ЛИЧНОСТНОЙ АКТИВНОСТИ КУРСАНТОВ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В РАМКАХ КОМУНИКАТИВНОГО ПОДХОДА В ВОЕННОМ ВУЗЕ

Н.В. Лебошина; А.Ю. Брацлавская; Т.В. Балабуха

Харьковский университет Воздушных Сил имени Ивана Кожедуба

В течение многих лет специалисты стремятся к тому, чтобы владение выпускниками вузов иностранным языком было коммуникативно достаточным. Главной идеей коммуникативного обучения можно также считать формирование личностной активности курсантов в деятельности, которая не может быть усвоена в виде готовых знаний. Одним из методических приемов в формировании личной активности обучающегося в области иностранного языка в структуре военного вуза мы предлагаем ис-

пользовать ориентированную на задачу деятельность при работе с военными журналами и газетами в рамках коммуникативного подхода. Суть этого приема состоит в практике четырех языковых навыков, которая охватывает различные стили обучения курсантов и разнообразные обучающие стратегии с использованием военных публикаций. Так, например, предложенная для описания фотография может использоваться преподавателем для развития навыков говорения и письма в виде рассказа. Работа с газетными заголовками, может помочь преподавателю от предположений о чем статья, перейти к дискуссии на данную тему, что предполагает развития навыков аналитического и креативного мышления. Но самым важным, на наш взгляд, является то, что во-первых, обучаемые получают возможность использования словарного запаса (в том числе и военной терминологии) в практике общения, в чем и заключается смысл коммуникативного похода в обучении. Во-вторых, курсанты имеют дело с информацией, отражающей жизненные реалии и аспекты их будущей профессиональной деятельности, то есть интересной для них, что соответственно повышает их мотивацию. И самое главное, в процессе выполнения задания каждый обучаемый имеет возможность проявить себя и дать личностную оценку тому или иному явлению, что способствует формированию его личной активности.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

О.П. Гераськіна¹; С.Ю. Добровольська²

¹Камянець-Подільський Національний університет;

²Національний авіаційний університет

Теоретичні основи дистанційного навчання іноземної мови в системі підвищення кваліфікації військовослужбовців у вищих військових навчальних закладах, в яких урахувалися б сучасні досягнення інформаційно-комунікаційних технологій в теорію і практику застосування дистанційної системи навчання залишаються не достатньо розробленими. Дистанційне навчання – це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі, більшість з яких підготовлена викладачами. Методологія дистанційного навчання іноземної мови в системі підвищення кваліфікації військовослужбовців може й повинна відповідати сучасним принципам навчання, які базуються на широкому використанні інформаційно-комунікаційних технологій, а саме: інтерактивність, адаптивність, гнучкість, модульність. При цьому треба враховувати той факт, що головне при вивченні іноземної мови – це можливість живого реального спілкування on-line - English learners community. Знання техніки ділового спілкування, методики комунікативних умінь як бази для гармонійного ділового спілкування в сучасних умовах стає важливою рисою професійної майстерності офіцера ЗСУ.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ КУРСАНТІВ-ЛЬОТЧИКІВ У ЗМІШАНИХ ГРУПАХ

І.Г. Григорова; І.М. Ребрій

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Більшість викладачів у своїй професійній кар'єрі зустрічаються із групами студентів, у яких є різний рівень знання мови. Не завжди викладач має можливість поді-

лити групу в залежності від наявних знань і можливостей. Для викладачів іноземної мови у курсантів-льотчиків це окрема проблема, що щільно пов'язана із професійною спеціалізацією та графіком навчальних польотів і практик, який є різним для кожної групи. Навчання таких студентів є складнішим і комплексним та вимагає від викладача більш ретельної підготовки і планування. Є декілька моментів, на які слід звернути увагу викладачеві перед початком планування занять у змішаній групі. По-перше, необхідно визначити середній рівень групи і зрозуміти, чого може досягти кожен окремих студент до кінця терміну навчання. По-друге, важливе значення має психологічний комфорт курсантів, тобто слабшим треба приділити більше позитивно-емоційної уваги, щоб дати їм змогу відчувати себе більш впевнено і не боятися приймати активну участь у занятті навіть з невеликим лексичним запасом та значною кількістю граматичних помилок. В той же час курсанти з кращим рівнем знань не мають відчувати себе початківцями, які повторюють вже давно вивчені фрази та рівень їх вмотивованості падає з кожним заняттям. Таким студентам треба надавати роль керівників під час роботи у групах і парах, даючи їм можливість вдосконалюватися у плавності і правильності володіння мовою. При вираховуванні цих особливостей до навчання у змішаних групах студенти отримують лише переваги і їх вмотивованість підвищиться.

КОМУНІКАТИВНА МЕТОДИКА

І.В. Дереза; О.М. Зеленська

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Комунікативна методика (КМ) – це методика вивчення іноземної мови, в основі якої лежить природна комунікація поміж студентами/курсантами або групою та викладачем. Кінцева мета цієї методики – успішна комунікація з носіями мови, яку вивчають. Головний акцент в КМ – пріоритет комунікації перед граматикую. Деякий час назад це протистояння було настільки різким, що певні викладачі зовсім не викладали граматики. Вони вважали, що люди, які вивчають іноземну мову, будуть опановувати граматичні навички на практиці, як це роблять діти на рідній мові. З плином часу ця практика довела свою неефективність. Зараз, більшість прихильників КМ використовують поміркований підхід і викладають граматику, але вона має підпорядковане положення. Друга відмітна особливість КМ – це наголос на плавності та швидкості мови, а не на точності та правильності. Але тут також потрібен зважений підхід. Деякі етапи заняття з іноземної мови треба фокусувати на правильності, а деякі на швидкості. Проте, у цілому, головний принцип КМ полягає в підборі завдань, які мають практичне значення і відношення до реального життя. Також вони мають бути різноманітними та цікавими, щоб підтримувати інтерес учнів. Крім цього, КМ потребує використання автентичних матеріалів. Це матеріали створені носіями мови для носіїв цієї ж мови. Не менш важлива задача у рамках цієї методики є ведуча роль студентів/курсантів на уроці. І нарешті, у комунікативному класі повинна панувати комфортна та творча атмосфера, яку викладач підтримує всілякими мотивуючими методиками.

КОМУНІКАТИВНА ПОВЕДІНКА ВИКЛАДАЧА

О.Ю. Дорош; Л.О. Фадеева

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Аналізуючи мовлення педагога, часто використовують вираз “комунікативна поведінка”. В сучасній науковій літературі під комунікативною поведінкою розумі-

ють не просто процес говоріння, повідомлення чогось, а таку організацію мовлення й відповідно до нього невербальної поведінки викладача, яка впливає на створення емоційно-психологічної атмосфери педагогічного спілкування, на характер взаємин між викладачем та курсантами, на стиль їхньої діяльності. Комунікативна поведінка викладача оцінюється відповідно до того, що і як він говорить, які в нього жести, рухи, вираз обличчя. В реальних ситуаціях мовленнєва сторона спілкування становить складну поліфонію реплік, розповідей, запитань, відповідей, зауважень, емоційних реакцій. Ця специфічна атмосфера – результат комунікативної поведінки викладача і курсанта. І слід знати, що в пам'яті учнів після зустрічі з викладачем залишається не тільки пізнавальна інформація, яку він дав, а й та атмосфера, якою супроводжувалося їхнє спілкування. Тому так важливо обмірковувати не тільки зміст спілкування, а й особливості свого мовлення і комунікативної поведінки. Отже, рівень майстерності мовленнєвої діяльності викладача визначається рівнем культури його мовлення і спрямуванням його комунікативної поведінки.

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СИСТЕМІ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

Р.В. Кіра, к.пед.н., доц.

Академія Військово-Морських сил імені П.С. Нахімова

Керуючись основними державними документами щодо мовної підготовки особового складу Збройних Сил України та усвідомлюючи необхідність якісно нових методів вивчення іноземних мов на сучасному етапі розвитку суспільства, коли в умовах євроінтеграції актуальним є питання співпраці України з іноземними партнерами у всіх сферах людської життєдіяльності, у тому числі і у військовій, використовуються різноманітні підходи у викладанні іноземних мов у ВВНЗ з метою подальшого розвитку й підвищення ефективності мовної підготовки у Збройних Силах України. Оскільки сьогодні у ВВНЗ України перевага надається в основному традиційним методам викладання іноземних мов, які направлені на розвиток комунікативної компетентності як складової соціокультурної компетентності військовослужбовців, у доповіді розкрито важливість використання і нетрадиційних підходів, одним з яких є суттєвий метод викладання, як шлях оптимізації викладання іноземних мов у системі сучасної військової освіти. В практиці викладання іноземних мов особливої актуальності сьогодні набуває проблема стану "псевдо-пасивності" учня. У зв'язку з цим у доповіді підкреслюється нагальність активізації суттєвості, навіуючої дії викладача, що сприяє усуненню психотравмуючих факторів (скутості, страху, побоювання можливих помилок, замкнутості, некомунікабельності, труднощів у подоланні стереотипів рідної мови та "мовного бар'єру" іноземної). Такий вплив створює сприятливі передумови для організації іншомовного мовленнєвого спілкування. Крім того, він допомагає розкрити резервні можливості учнів щодо запам'ятовування значного обсягу навчального матеріалу.

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ У ВІЙСЬКОВОМУ ВУЗІ

О.В. Кондра; І.І. Романченко

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Зміна соціокультурного контексту навчання іноземній мові внаслідок соціально-економічних перетворень спричинилася до змін у змісті самого навчання. Крім комуні-

кативних умінь і навичок, необхідних для використання мови як інструменту міжкультурного спілкування, особливим компонентом змісту навчання сьогодні є розвиток тих здібностей, наявність яких допомагає людині орієнтуватися в динамічному мовно-культурному середовищі. Наразі до соціально-культурного середовища відносять:

- традиції (або стійкі елементи культури), а також звичаї та обряди;
- побутову культуру, тісно пов'язану з традиціями;
- повсякденну поведінку (звички представників певної культури; норми спілкування, прийняті в певному соціумі), а також жести та міміку, що використовуються носіями певної лінгвокультурної спільності;
- національні особливості мислення представників тієї або іншої культури;
- художню культуру, яка відображає культурні традиції.

Важливе значення для подолання культурно-мовного бар'єру має також формування в учнів емпатії, тобто емоційного ставлення до реальності іншої культури. В емпатії сплітаються готовність до активного спілкування з людьми та предметами іншої культури, відкритість, свобода від упереджень, толерантність – здатність дозволяти «чужому» співіснувати поряд із «своїм». Сформованість цієї здатності означає прояв толерантності до іншого способу думок, до іншої позиції партнера по комунікації, що дозволяє уникнути проблем у будь-якій життєвій ситуації.

КОГНИТИВНИЙ АСПЕКТ ПРЕПОДАВАННЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА ДЕЛОВОГО И ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБЩЕНИЯ

О.М. Куценко; Ж.В. Петрушенко

Харьковский университет Воздушных Сил имени Ивана Кожедуба

Одним из важнейших аспектов преподавания иностранных языков является применение когнитивной и семантически ориентированной методики обучения. Новый, бурно развивающийся в последние десятилетия когнитивно-дискурсивный подход предполагает рассмотрение языковых явлений в неразрывной связи с культурой, языковой картиной мира, концептуализацией основных форм существования действительности. Представители когнитивной лингвистики считают, что каждый язык эквивалентен определенной системе концептов, посредством которой носители языка воспринимают, структурируют, классифицируют и интерпретируют поток информации, поступающий из окружающего мира. Выделение концептов и их связей позволяет по-новому взглянуть на процесс коммуникации, который можно рассматривать как взаимодействие концептуальных систем адресанта и реципиента. Формирование «вторичной языковой личности» переводчика не только сложный, трудоемкий, но и многогранный многоступенчатый процесс. Межязыковой посредник должен быть одновременно и посредником в межкультурной коммуникации. Для этого ему необходимо свободно ориентироваться в истории, нравах, искусстве, литературе, научных и деловых традициях и т.д. исходной культуры. Практическое значение для переводчика имеет положение о том, что в разных языках и культурах «концептуальные системы» не совпадают. Именно поэтому цель опосредованной межязыковой межкультурной коммуникации заключается в том, чтобы передать ментальные и языковые концепты, входящие в высказывания, «прецедентные тексты», «фреймы» и «сценарии» национальных языков и культур.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Н.Ч. Литвиненко; В.В. Онищенко, к.т.н.

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Питання формування професійної компетенції військовослужбовців під час навчання іноземній мові у ВВНЗ набувають особливого значення у світі концепції модернізації вищої військової освіти. Система іншомовної підготовки військовослужбовців, яка спрямована на оволодіння іноземною мовою в рамках професійного спілкування, повинна враховувати професійно-орієнтований підхід у навчанні іноземній мові. Мета такого навчання – придбання військовослужбовцями професійної комунікативної компетенції, що досягає такого рівня володіння іноземною мовою, який надає можливість використовувати її для задоволення професійних потреб, реалізації особистих ділових контактів, подальшої професійної освіти та самовдосконалення. Останнім часом в вищих військових навчальних закладах триває переосмислення змісту навчання іноземній мові на користь її професіоналізації, при цьому відбувається інтеграція двох дисциплін – іноземної мови та предмету зі спеціальності. З точки зору змісту, така форма характеризується поєднанням професійних і лінгвістичних знань та вмій, яким в силу їх подвійного характеру притаманна така риса, як інтегративність. Формування професійної компетенції визначається як результат професійно-орієнтованого навчання. Сутність професійно-орієнтованого навчання іноземній мові полягає в її інтеграції зі спеціальними дисциплінами з метою отримання додаткових професійних знань та формування значущих якостей особистості. Підготовка військових спеціалістів у немовному вищому навчальному закладі полягає у формуванні комунікативних вмій, які б дозволили здійснювати професійне спілкування на іноземній мові у різних ситуаціях.

ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ

К.В. Місайлова; О.В. Карпенко, к.т.н., доц.

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Поняття "інтенсифікація навчання" по праву належить до фундаментальних понять дидактики. Інтенсифікація освітнього процесу має на увазі науковий пошук якнайкращої або навіть єдиної можливої в даних умовах цілісної системи навчання, що призводить до досягнення поставлених цілей за найбільш коротший час з меншими витратами навчальної і повчальної праці. Інтенсивний метод навчання проєктується, як правило, наступним чином – до традиційного методу навчання вносяться якінебудь нововведення, що дозволяють домогтися за однаковий проміжок часу вищих результатів. В іншому випадку традиційний метод навчання замінюється повністю або частково досконалішим методом навчання. Серед цих нововведень можуть бути: грамотна науково обґрунтована побудова процесу навчання за етапами, періодами, циклами, модулями, тощо; широке застосування різних і, в першу чергу, нових технічних засобів навчання; використання активних ігрових форм навчання; постійна мотивація до творчості, самоосвіти, безперервного вдосконалення; розвиток здібностей і використання їх з урахуванням індивідуальних запитів і психологічних характеристик; розробка і застосування нових методик навчання з урахуванням психофізіологічних особливостей; постійне посилення мотивації, тощо. Інтенсифікація, в загальному сенсі має на увазі процес перетворення навчальної діяльності в навчально-творчу. Даний процес передбачає засвоєння максимальної кількості навчальної інформації на макси-

мально якісному рівні при використанні усіх внутрішніх резервів. Все це може бути реалізовано лише за рахунок творчої роботи викладача та створення сприятливих умов для навчання, запобігання випадків стомлення і перевантаження.

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ВІЙСЬКОВИМ ФАХІВЦЯМ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ РОБОТИ ІНСТИТУТУ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ США

Н.П. Осадчук¹; А.Г. Мокіна²

*¹Житомирський військовий інститут імені С.П. Корольова
Національного авіаційного університету;*

²Житомирський державний університет імені І. Франка

В умовах стрімкого розширення міжнародного співробітництва у військовій сфері фахівці Збройних Сил України беруть активну участь у миротворчих операціях, військових навчаннях, роботі багатонаціональних штабів та інших заходах, які передбачають виконання професійних завдань у тісній взаємодії з військовослужбовцями країн НАТО. Така взаємодія вимагає поглибленого вивчення англійської мови з використанням спеціальної термінології. У доповіді на основі детального аналізу роботи іноземних колег Інституту мовної підготовки, що знаходиться на військовій базі Лекленд військово-повітряних сил США у м. Сан-Антоніо (штат Техас), проаналізовано новітні методи викладання іноземної мови, спеціальні навчальні техніки та прийоми, що дозволяють оптимально підібрати той чи інший метод викладання відповідно до рівня знань, потреб, інтересів майбутніх військових фахівців. Основну увагу приділено формуванню міжкультурної комунікації у процесі навчання іноземної мови, що найкраще реалізується за допомогою використання нетрадиційних форм та методів навчання, а саме: інтегровані та тематичні ігрові заняття, заняття-заліки, ділові ігри, метод „мозкового штурму”, використання мультимедійних засобів навчання, використання автентичних матеріалів з метою створення середовища максимально наближеного до середовища носіїв мови.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ

Л.М. Пелепейченко; С.М. Ревуцька

Академія внутрішніх військ МВС України

Уміння володіти словом має для офіцера особливе значення. Часто мова може запобігти використанню зброї. Вчасно й доцільно вжити слово, відповідне емоційне забарвлення чи інтонаційне оформлення вислову – це лише деякі з великої кількості мовних засобів, які, за умови правильного використання, можуть допомогти офіцеру у запобіганні небажаним конфліктам серед підлеглих чи серед цивільного населення. Констатуючи велике значення комунікативних якостей та необхідність їх формування, педагогіка поки що не створила чіткої концепції комунікативного розвитку у вищій школі. У формуванні концепції комунікативного розвитку мають бути враховані певні соціальні чинники (головні з них: демократизація суспільства; утвердження гнучкості, толерантності стосунків; відмова від авторитарного стилю виховання; орієнтація на загальнолюдські цінності; пошуки позитивних орієнтирів у реальному житті; поширення міжнародних контактів; необхідність створення позитивного іміджу українського військового; соціальне схвалення активної позиції особистості, яке має розглядатися в таких напрямках: в

напрямі педагогіки співробітництва, створення умов для самовиховання й активної діяльності самого майбутнього офіцера). З врахуванням викладеного в Академії ВВ було розроблено «Комунікативний тренінг для офіцерів» який відповідає вимогам сучасної лінгвістики та педагогіки й допомагає вирішувати проблеми формування та розвитку комунікативної компетенції як офіцерів так і курсантів.

МОТИВАЦІЙНА СФЕРА ЛЮДИНИ В НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

О.О. Савченко, к.філос.н., доц.; І.В. Шутенко

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

1. Мотивація є основною рушійною силою у вивченні іноземної мови. Проблема вмотивованості у вивченні іноземної мови обумовлена особливою специфікою предмета, вивчення якого вимагає від студента наявності певних комунікативних компетенцій. Мотиви належать до суб'єктивного світу людини і визначаються її внутрішніми спонуканнями, що ускладнює формування мотивації ззовні.

2. Розвитку мотивації вивчення іноземної мови в студентів немовних спеціальностей сприяють дві взаємозалежні групи умов: умови, що впливають на формування внутрішньої мотивації (професійний інтерес і усвідомлення практичної та теоретичної значимості одержуваних знань для майбутньої професійної діяльності; особливості майбутньої професійної діяльності; рівень професійної підготовленості викладача; емоційна насиченість занять та ін.); умови, що впливають на формування зовнішньої мотивації (створення ситуації успіху, або усвідомлення невдачі та її причин, змагальність занять, комунікативна спрямованість занять).

3. Найбільш ефективним для розвитку мотивації вивчення іноземної мови студентами немовних спеціальностей є поєднання діяльнісного, свідомо-комунікативного, контекстного підходів та навчання англійській мові за професійним спрямуванням.

4. Основними педагогічними засобами, що забезпечують формування мотивації вивчення іноземної мови, розробленими на основі трьох моделей контекстного навчання, є: у рамках семіотичної моделі – комунікативні вправи на засвоєння лексики, граматики в межах теми; робота з текстами загального характеру, комунікативні вправи до текстів; у рамках імітаційної моделі – відпрацювання мовних кліше і штампів, робота з текстами, що мають професійну спрямованість, комунікативні вправи до них; навчання вмінням діалогічного спілкування; освоєння професійно-мовних ситуацій рольової поведінки; заповнення анкет психологічного характеру; усні доповіді; у рамках соціальної моделі – рольова гра, ділова гра, аналіз конкретних ситуацій, симуляція, письмові форми роботи.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ТА ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ

В.І. Семенюк; О.Ю. Лавров; К.В. Столев

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Знання іноземної мови стає невід'ємною складовою професійної компетентності військових фахівців (курсантів) різного напрямку і сприяють їх конкурентоспроможності на міжнародній арені. Це обумовлює необхідність якісних змін і комплексних підходів до вивчення іноземних мов з використанням термінів вог-

невої підготовки і їх подальшим практичним застосуванням у майбутній професійній діяльності. Сьогодні вивчення іноземних мов у відриві від професійного контексту не можливе так, як мало знати мову, потрібно вміти ще нею користуватися. Виходячи з того, що найбільш розвинутими у людини є зорове та слухове сприйняття інформації, пропонується впровадження у навчальний процес з іноземної мови комп'ютерних навчальних програм з вогневої підготовки “Вчись влучно стріляти” та “Приведення зброї до нормального бою”. Ці навчальні програми розроблені на трьох мовах: українській, російській та англійській, що дозволяє науково-педагогічному працівнику проводити порівняльний аналіз перекладу з визначенням рівня теоретичних і практичних знань курсантів. Наочність, що відображається на моніторі (екрані) та постійний контроль за виявленням слабких сторін теоретичної підготовки курсантів, надає можливість науково-педагогічним працівникам приділяти більше уваги питанням, які не в повній мірі або взагалі не засвоєні. Такий підхід до сумісного вивчення іноземної мови та вогневої підготовки свідомо підвищить рівень теоретичних знань курсантів з вказаних дисциплін.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ФУНКЦІЇ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

*Л.К. Стрілець; С.М. Кумпан
Академія внутрішніх військ МВС України*

Однією з головних задач викладачів іноземної мови вищих військових навчальних закладів є забезпечити майбутніх офіцерів інструментами для ефективної професійної комунікації. Зосередження на мовних функціях при комунікативному підході до викладання належним чином підготує курсантів до реального іншомовного професійного спілкування. Мета, з якою ми використовуємо мову, і є функцією мови. Майбутні офіцери вивчають іноземну мову професійного спілкування для того, щоб навчитися впевнено виконувати конкретне професійне завдання в реальних умовах життя. Можна виділити сім основних типів функцій, які виконує мова:

- інструментальна функція: використання мовних засобів, щоб отримати що-небудь;
- регуляторна функція: використання мовних засобів для контролю поведінки інших;
- інтерактивна функція: використання мовних засобів для встановлення інтеракції з іншими;
- особиста функція: використання мовних засобів для висловлення власних почуттів та намірів;
- евристична функція: використання мовних засобів в навчанні;
- образна функція: використання мовних засобів для створення уявного світу;
- репрезентативна функція: використання мовних засобів для передачі інформації.

Викладачі повинні не тільки створювати навчальні ситуації для реалізації мовних функцій, але й пояснювати, що для цього може існувати безліч шляхів. Вибір стратегії реалізації мовної функції залежить від статусу співрозмовника, ступеня знайомства, обставин, за яких відбувається комунікація.